

KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS

Magyarország Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terve 2020-ig c. dokumentum STRATÉGIAI KÖRNYEZETI VIZSGÁLATÁHOZ

ÖSSZEFOGLALÓ

A kapcsolódó dokumentum hivatkozása:

Pálvölgyi T., Mayer Z., Mészáros G., Simon A. és Szabó É.E., 2015. Környezeti értékelés Magyarország Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Tervének Stratégiai Környezeti Vizsgálatához. Env-in-Cent Kft., Budapest

Az SKV előzményei, tárgya és célja

A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Zöldgazdaság Fejlesztéséért, Klímapolitikáért és Kiemelt Közszolgáltatásokért Felelős Helyettes Államtitkársága, mint a „Magyarország Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terve 2020-ig” c. dokumentum (továbbiakban: NEHCsT, Cselekvési Terv) felelős kidolgozója hivatalosan kezdeményezte a stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) lefolytatását és a környezeti értékelés elkészítését. Az SKV tárgya a NEHCsT célkitűzéseinek, a primer- és végső energiafelhasználáshoz kapcsolódó megtakarítási célértékeknek, valamint az Energiahatékonysági Irányelv¹ végrehajtását szolgáló szakpolitikai intézkedéseknek az értékelése. Az SKV jellegét tekintve elsősorban javaslattevő eszköz, mely a Cselekvési Tervvel kapcsolatos beavatkozások környezeti hatását szándékozik értékelni és javítani. Az SKV eljárás a NEHCsT kidolgozásának keretében került lefolytatásra. A NEHCsT-hez készült SKV végső célja egy olyan környezeti értékelés összeállítása, amely végrehajtható javaslatokat tesz a Cselekvési Terv környezeti teljesítményének javítására, valamint az energiahatékonyság javításának műszaki és gazdasági értékláncán a fenntartható fejlődés felé való átmenet érvényesítésére.

Az SKV kidolgozásának és egyeztetésének szervezése

Az NFM az SKV kidolgozását és a folyamat lefolytatását független, az SKV témakörében és az energetikában járatos szakértőkre bízta, a munkacsoport tevékenységét az Env-in-Cent Környezetvédelmi Tanácsadó Iroda Kft. koordinálta.

A kidolgozás során tett javaslatok hatása a Cselekvési Tervre

Az NFM nyílt és konstruktív hozzáállással segítette az SKV munkacsoport tevékenységét és e pozitív hivatali magatartás számottevően hozzájárult ahhoz, hogy a környezeti értékelés elkészült. A Cselekvési Terv kidolgozói fokozott – a hivatali és jogszabályi kötelezettségeken messze túlnyúló – figyelmet fordítottak az SKV javaslatok „megértésére” és figyelembevételére, bár a döntési mechanizmus (azaz egy-egy javaslat elfogadása vagy elvetése) nem ismert az SKV készítői előtt. Összességében megállapítható, hogy az NFM az SKV Környezeti Értékelésben felvetett javaslatokat törekedett figyelembe venni és az SKV teljes folyamata során konstruktív, segítő hozzáállást tanúsított.

¹ Európai Parlament és a Tanács 2012/27/EU irányelve (2012. október 25.) az energiahatékonyságról, a 2009/125/EK és a 2010/30/EU irányelv módosításáról, valamint a 2004/8/EK és a 2006/32/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről EGT-vonatkozású szöveg

Az érintettek bevonása az SKV kidolgozásába és véleményezésébe

A Cselekvési Terv kidolgozói a környezet védelméért felelős szervezetet bevonták az egyeztetésbe, mind az SKV tematika, mind az SKV Környezeti Értékelés vonatkozásában. Az SKV Környezeti Értékelés és a Cselekvési Terv a társadalmi egyeztetési időszakban folyamatosan elérhető volt a www.kormany.hu honlapon. A felmerült javaslatokat mérlegeltük, és beépítettük SKV Környezeti Értékelés végleges változatába. A Cselekvési Tervet és az arról készült SKV Környezeti Értékelést megvizsgálta az Országos Környezetvédelmi Tanács, azokhoz észrevételt nem fűzött.

Az alkalmazott módszertan bemutatása

A Cselekvési Terv konkrétabb eszközeit és beavatkozásait egy környezeti teljesítményértékelési sémában vizsgáltuk, avégett, hogy képet kaphassunk arról, hogy az intézkedések miként felelnek meg egy – a negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Programon, és más környezetvédelmi stratégiai dokumentumokon alapuló – környezeti, környezetpolitikai szempontrendszernek. Megjegyezzük, hogy a módszertan nem a „környezetbarát – környezet károsító” dimenzióban kívánja a beavatkozásokat elhelyezni, hanem egy analitikus javaslattevő eszköz, amely konkrét útmutatást kíván nyújtani, hogy mely eszközöket, milyen vonatkozásban javasoljuk módosítani.

A Cselekvési Terv átfogó környezeti hatásai

A NEHCsT – intézkedései révén – több területen is kedvező hatással lesz a környezetre, ezek között – optimális esetben – lesznek egymás hatását erősítő, pozitív szinergikus hatások is. A Cselekvési Terv a levegő minőségére és az üvegházhatású gázok kibocsátásának volumenére összességében pozitív hatást gyakorol, különösen az energiahatékonyság javításával és a megújuló energiahordozók elterjesztésével összefüggésben.

A felszíni és felszín alatti vizekre, valamint a talaj, a termőföld és a földtani közeg állapotának vonatkozásában összességében semleges hatással számolhatunk, ugyanakkor az energiahatékonyságot javító fejlesztések (különösen az épületenergetikai beruházások) a keletkező hulladékok mennyiségének kisebb mértékű növekedését vetítik előre.

Az élővilágra, az erdőkre és a táji értékek megóvására a NEHCsT közvetlenül nem gyakorol jelentős hatást, ugyanakkor – a NEHCsT-ben bemutatásra került – a Távhőfejlesztési Cselekvési Terv keretében előirányzott fejlesztések erdőkre gyakorolt hatása figyelmet igényel, mivel az a biomassa távhő célú felhasználásának erőteljes növekedését vetíti előre.

A Cselekvési Terv egyértelműen elősegíti a megújuló energiaforrások részarányának növekedését az energiatermelésben, valamint az energiatakarékosság előtérbe kerülését. Szintén kiemelkedő pozitív hatással számolhatunk az épített környezeti értékek megóvása és környezettudatosság javítása terén is.

Az emberi egészség vonatkozásában közvetett pozitív hatás azonosítható a megfelelő légcserre biztosításával megvalósuló panel felújítások révén, mivel kis mértékben hozzájárulnak a beltéri levegőminőség javításához. Ugyanakkor a szilárd biomassa távhő célú alkalmazása kisebb mértékű egészségügyi kockázatot is hordoz magában.

A Cselekvési Terv átfogó környezeti hatásai (folyt.)

A Cselekvési Terv hangsúlyos elemei az energiatakarékosság előmozdítása, az energiahatékonyság javítása, a megújuló energiaforrások használatának növelése, valamint az energetikai szemléletformálás előtérbe helyezése. A NEHCsT végrehajtásának elmaradása visszavetné a fenntarthatóság felé való átmenetet, elmaradnának az egyébként elérhető környezeti terhelések és igénybevételek csökkenésében rejlő előnyök. Lényeges, hogy a NEHCsT végrehajtásának elmaradása elodázná a természeti erőforrásokkal kapcsolatos szemléletváltást, valamint a fogyasztói szokások és igények, mint elsődleges hajtóerők kedvezőbb alakulását. A NEHCsT jelentős lépéseket irányoz elő az éghajlatvédelem (dekarbonizáció) terén is.

Ezen célok és intézkedések elmaradása nem biztosítaná az éghajlatpolitika közérdekűségét és nem tenné lehetővé az ÜHG kibocsátások leginkább költséghatékony csökkentését.

A Cselekvési Tervhez fűzött SKV javaslatok

1. Javasoljuk, hogy a NEHCsT véglegesítése során a felhasznált adatok és információk nyomon követhető hivatkozással jelenjenek meg (pl. lábjegyzetben), oly módon, hogy világosan elkülönüljön a szakirodalmi információ, a nemzeti és EU-s statisztikákból származó indikátorok, valamint a NEHCsT „saját” becslései.
2. Javasoljuk, hogy Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Tervének felülvizsgálata során épüljön be az intézkedések sorába a települések fenntartható energiagazdálkodási tervének (továbbiakban: SEAP) kidolgozása.
3. Javasoljuk a Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Tervben található célszámok felülvizsgálatát, más stratégiai dokumentumokkal és az Energiastratégia cselekvési terveivel való összehangolását.
4. Javasoljuk, hogy a NEHCsT egyértelműen határozza meg az 1073/2015. (II. 25.) Korm. határozat 3. pontjában meghatározott Nemzeti Épületenergetikai Cselekvési Terv intézkedéseit.
5. Javasoljuk, hogy a Nemzeti Épületenergetikai Stratégia végrehajtásának keretében – az EU-s és hazai innovációs források optimális felhasználása érdekében – készüljön épületenergetikai K+F+I program, mely többek között az új típusú, környezetkímélő építő- és szigetelőanyagok innovációs láncának megerősítésére irányul.
6. Javasoljuk, hogy a negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Program országgyűlési vitája és elfogadása során vezessék át az 1160/2015. (III. 20.) Korm. határozatban megfogalmazott energiahatékonysági célokat, hiszen ezek a magyar energiapolitika sarokpontját képezik.
7. Javasoljuk, hogy a NEHCsT hangsúlyosabban jelenítse meg a dekarbonizációt, mint átfogó célkitűzést és hivatkozzon a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia kapcsolódó cselekvési irányaira.
8. Javasoljuk, hogy a Nemzeti Épületenergetikai Stratégia végrehajtásának keretében készüljön értékelés a hazai épületállomány CO₂ kibocsátásáról, továbbá az épületenergetikai célértékeinek dekarbonizációs potenciáljáról.
9. Javasoljuk, hogy a Cselekvési Terv tartalmazzon egy rövid összefoglaló, alátámasztó leírást az az ágazati energia megtakarítások mértékére vonatkozóan, figyelembe véve az energia megtakarítások számításának EU konform módszerét.

**A Cselekvési
Tervhez fűzött SKV
javaslatok (folyt.)**

10. Javasoljuk, hogy egészüljön ki a NEHCsT az épületenergetika területén elért energia megtakarítások pályázati konstrukciónkénti összesítésével.
11. Javasoljuk, hogy a Cselekvési Terv irányozza elő egy demonstrációs projekt megvalósítását, melynek hidrogén üzemű tüzelőanyag-cellás buszok beszerzését és egy – a villamos energia hálózattal együttműködő – hidrogén előállító és üzemanyag-töltő állomás létesítését célozza.
12. Javasoljuk, hogy készüljön átfogó energetikai életciklus elemzés, ökológiai és karbonlábnyom számítás a főbb épületfelújítási technológiákra.
13. Az Energiahatékonysági Irányelv 7. cikk előírásainak teljesítéséhez meghatározott ütemterv már 2014-től meghatározó évente elérendő energia megtakarítási célokat. A 2020-ra tervezett eredmények elérése érdekében javasoljuk, hogy az alternatív szakpolitikai intézkedések monitoring és nyomonkövetési rendszere mielőbb kerüljön kidolgozásra, ennek hiányában az irányelv betartása veszélybe kerülhet.
14. Javasoljuk, hogy az auditori, illetve az energetikai tanácsadási szolgáltatás terjedjen ki a melléktermékek újrahasznosításával és az ipari ökológiai rendszerekkel kapcsolatos tevékenységek, valamint az innovációt elősegítő tevékenységek támogatására.
15. Javasoljuk, hogy a Nemzeti Energetikusi Hálózat tevékenysége terjedjen ki a vállalkozások (kkv-k) és önkormányzatok technológiai anyagtakarékossági fejlesztésére is.
16. Javasoljuk, hogy a képesítési, minősítési, akkreditációs és tanúsítási rendszerek fejlesztése során a képzés tematikájában jelenjenek meg a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos ismeretek, illetve az életciklus szemlélet.
17. Javasoljuk, hogy az épületautomatizálási rendszerek komplex a beltéri levegővédelemre, vagyonvédelemre, tűzbiztonságra kiterjedő projektek formájában valósuljanak meg.
18. Javasoljuk a SEAP-ok támogatása során:
  - (1) a SEAP-ok készítésére készüljön egységes, a módszertani és tartalmi követelményeket rögzítő szabályozás és útmutató,
  - (2) kis teljesítményű vízerőművek telepítése során vegyék figyelembe a helyi Vízyűjtő-gazdálkodási Terveket,
  - (3) fokozott figyelmet fordítsanak a Nemzeti Biodiverzitás Stratégiával és a Nemzeti Erdőstratégiával való helyi összhang megteremtésére,
  - (4) hangsúlyosan térjenek ki az új távhő fogyasztók bekapcsolására,
  - (5) térjenek ki a helyi energiaszegénység felmérésére és kezelésére.
19. Javasoljuk, hogy a pénzügyi csomagok olyan energiatakarékosságot célzó beruházásokat támogassanak, amelyek egyben az anyagtakarékosság is elsődleges szempontként kezelik.

**A Cselekvési
Tervhez fűzött SKV
javaslatok (folyt.)**

20. A pénzügyi csomagok kidolgozása során javasoljuk, hogy valamennyi támogatott beruházásnál határozzanak meg kötelező, projekt szintű indikátorokat a CO₂-kibocsátás csökkentés nyomon követése céljából.
21. Javasoljuk, hogy az épületfelújítási szolgáltatásokban jelenjen meg az építési termékekkel, épületgépészeti berendezésekkel és épületüzemeltetési technológiákkal kapcsolatos innováció.
22. Javasoljuk a hazai energiahatékonyság-javítási és megújuló energia hasznosító berendezés gyártó ipar támogatását, és K+F+I tevékenységeinek ösztönzését.
23. Javasoljuk az intézkedések energiamegtakarítási, nyomonkövetési és monitoring rendszerének kidolgozása és működtetése során a nyilvánosság biztosítását, a projektszintű energiagazdálkodási információk közzé tételét.
24. Javasoljuk, hogy a Nemzeti Energiastratégia felülvizsgálata keretében készüljön el a hazai felhasználású fosszilis és megújuló primer-energiahordozók életciklus szemléletű, összehasonlító ökológiai és karbon lábnyom vizsgálata.
25. Javasoljuk az épületfelújítási kivitelezési munkálatok talajkímélő eljárásainak, gyakorlatának kidolgozását.
26. Javasoljuk annak vizsgálatát, hogy az energiahatékonysági pályázatok elbírálási szempontjai közé hogyan és milyen mértékben integrálható az újrahasznosított anyagokat tartalmazó építő-, szigetelő anyagok felhasználása; pl. pozitív „diszkrimináció” és/vagy többlet pontszámok által.
27. Adatbázist, jó gyakorlatokat bemutató weboldalt célszerű felállítani az újrahasznosított anyagot tartalmazó építőanyagokról, szigetelőanyagokról. Az auditori és/vagy energiagazdász képzésekbe az újrahasznosított építőanyagok alkalmazási lehetőségeit is be kell építeni; anyagtakarékossági és hulladékmegelőzési intézkedéseket is oktatni kell.
28. Javasoljuk, hogy készüljön tudományos igényességű életciklus elemzés (LCA) az egyes primer-energiahordozók (fosszilis és megújulók) ökológiai lábnyomáról, víz lábnyomáról és karbon lábnyomáról.
29. Javasoljuk, hogy az épületenergetikai támogatásoknál preferálják a nyári passzív hővédelmet és árnyékolást, valamint a zöldtető és zöldhomlokzat megoldásokat preferálni szükséges.
30. A biomassza túlhasználatának elkerülésére a vidéki kistelepülések, a tanyás térségek korszerű energiaellátását segíthetik elő a decentralizált energiaellátás kislétesítményei, amelyek feltétel nélkül megújuló erőforrások kombinálásával is működtethetők. Javasoljuk ezek támogatási rendszerének kidolgozását.
31. Javasoljuk, hogy az erdészeti termékek (pl. tűzifa) távhő célú felhasználása során:
(1) a közelség elve alapján a helyi kitermelést és felhasználást részesítsék előnyben (pl. import tűzifa rovására);
(2) a környezetvédelmi engedélyezés részeként készüljön fenntarthatósági szemléletű térségi vizsgálati elemzés.

**A Cselekvési
Tervhez fűzött SKV
javaslatok (folyt.)**

32. Javasoljuk, hogy induljon átfogó kutatás a különféle épületenergetikai beavatkozások beltéri klímára és levegőminőségre gyakorolt hatásainak feltárására.
33. Javasoljuk, hogy a komplex épületenergetikai projektek támogatása terjedjen ki a megfelelő légcserre biztosítására is.
34. Javasoljuk, hogy induljon tájékoztató, felvilágosító lakossági kampány az épületek üzemeltetésének egészségügyi hatásairól.
35. Javasoljuk, hogy a NEHCsT segítse elő a zajvédelmi szempontok teljes integrálását a közlekedésfejlesztési támogatások szempontrendszerébe (pl. zajvédő létesítmények telepítése a kritikus terhelésű helyeken, illetve megelőzési céllal az új fejlesztéseknél).
36. Javasoljuk, hogy a NEHCsT fogalmazzon meg olyan - alacsony költségű - intézkedést, amellyel a leszakadó rétegek számára is legalább részlegesen lehetővé válik az energiamegtakarítás, az élet- és lakáskörülmények javítása érdekében.
37. Javasoljuk, hogy a munkaerőpiaci, foglalkoztatási támogatások kiemelten kezeljék az épületfelújításokhoz és az energiahatékonyság-javításhoz szükséges új munkahelyek létesítését és fenntartását.
38. A biomassza termelésekor ügyelni kell arra, hogy ne alakuljanak ki nagy, egybefüggő energetikai ültetvények. Az Európai Táj Egyezmény alapján előnyben kell részesíteni a kisméretű táblákkal operáló, tájképbe illeszkedő termelést.
39. Ki kell dolgozni és biztosítani kell az energetikai épületfelújítások környezetkímélő, hulladékminimalizáló technológiájának széleskörű alkalmazását.
40. Javasoljuk, hogy készüljön akcióterv a műemléki védettség alatt álló épületek energiahatékony felújítására.
41. Javasoljuk, hogy a NEHCsT végrehajtása keretében készüljön Energhatékonsági Monitoring Útmutató, amely meghatározza a projektekkel kapcsolatos adatgyűjtési, adatfeldolgozási és tájékoztatási feladatokat.